DE OPKOMST DER JAPANSCH E NIJVERHEID.

Toen schrijvers en geleerden en ten slotte een troepje stoutmoedige vreemdelingen Japan hadden opgewekt van zijn lang gemakzuchtig voortdrijven op familieroem, is een algemeene herleving begonnen. Eerst in het militaire, vervolgens in de nijverheid of ook wel in beide gelijktijdig. Een der grootste feudale vorsten van onzen tijd, de Satsuma-prins Shimazu Harihisa, hoewel zelf krijgsman en geboren in eene provincie, die beroemd is geworden door hare krijgsbedrijven, richtte ruim 40 jaar geleden de eerste katoenspinnerij op te Kagoshima, die thans bij de 50 mededingers telt. De prins van Mito stichtte terzelfdertijd de eerste scheepsbouwwerf te Tokio (die later aan de regeering overging) waar in Juni 1891 reeds 98 schepen van stapel waren geloo pen. Er waren toen 3 groote werven in Japan.

In 1874 en 76 werden de beide eerste papierfabrieken opgericht. In 1876 verrees de eerste fabriek van lucifers, die reeds na vier jaren slaagde, de vraag naar buitenlandsche lucifers aanmerkelijk te doen verminderen en den uitvoer van het Japansche fabrikaat tot een waarde van bijna f 700,000 te doen stijgen. Toen kwam een korte tijd van stilstand. De reden hiervoor is kenschetsend voor de Japanners. Het bedrijf vlotte namelijk zoo goed, dat de fabrikanten de verleiding niet konden weerstaan, te knoeien, om nog meer winst te maken. Het gevolg was: de vraag naar Japansche lucifers verminderde plotseling. Doch de les werd begrepen. In 1886 hadden de fabrikanten er zich weder bovenop gewerkt en thans is de lucifersfabricage de bloeiendste tak van nijverheid in Japan. Reeds in 1890 waren er 70 fabrieken en in 1894 was de uitvoer tot 3,795,634 yen gestegen.

In 1892 was het getal zeepfabrieken ongeveer twintig. Zij werken grootendeels voor de Chineesche markt.

In 1886 werd een touwfabriek opgericht te Tokio die in de eerste helft van 1891 een dividend van 5 pCt. betaalde. Er is een tiental cementfabrieken van jonger datum. De glasfabricage is in Japan zeer oud. In het genoemde verslag worden alleen te Osaka 9 blazerijen vermeld. Zeer uitgebreid is de steenbakkerij; het bierbrouwen gaat snel vooruit (reeds in 1890 was er een maatschappij die 15 pCt. uitdeelde) en er zijn een menigte kleinere bedrijven in welke de Japanners beginnen uit te munten en die hun invloed doen gevoelen op den invoer uit het buitenland.

Wel is de invoer van 1893 op 1894 met ruim 29,000,000 yen ¹⁾ vermeerderd, en waarschijnlijk zal zij in totaal nog lange jaren blijven stijgen, maar de invoer van bewerkte artikelen zal waarschijnlijk eer af- dan toenemen en die van grondstoffen zooals wol, katoen enz. alsook van werktuigen stijgen.

De mededinging der opkomende nijverheid doet zich vooral gevoelen bij textiele stoffen, lucifers, papierwaren, zeep, bier, meubelen, glaswaren, lederwaren, schermen, werktuigen en instrumenten. Tegelijk schept zij echter nieuwe artikelen van afzet. Zoo vermeerderd dank zij de uitbreiding der zeepfabricage de invoer van bijtende soda, palmolie, enz. Bijtende soda komt bijna uitsluitend uit Engeland, dat over het algemeen een belangrijk aandeel heeft in den toenemenden invoer van chemicaliën, drogerijen en geneesmiddelen.

Naarmate het verbruik van bier toeneemt verrijzen meer brouwerijen naar Duitsch model, waarvoor de bestanddeelen uit Duitschland worden betrokken. Er zijn er thans een vierstal, waarbij Duitse brouwers zijn aangesteld. De oprichting van zulk een fabriek kost niet minder dan 500,000 yen. Deze fabrieken hebben den invoer van Duitsch en Engelsch bier doen afnemen doch dien van hop doen stijgen.

De invoer van wollen stoffen is van 1893 op 1894 sterk verminderd.

De invoer van suiker is van 1893 tot 1894 in waarde afge-

¹⁾ De yen had in 1894 een waarde van ongeveer f 1.30.

nomen, maar dit moet geheel aan de daling der zilverwaarde worden toegeschreven. In de eerste helft van het jaar werden voor witte suiker buitengewoon hoge prijzen besteed en hieraan is het te danken, dat de vraag naar bruine, of ongeraffineerde suiker sterk toenam. De meeste suiker komt uit Hongkong, China en de Philippijnen. In Japan, met inbegrip van de Loo Choo eilanden, wordt vrij wat suiker geproduceerd doch bijna alles wordt in het Zuidelijk deel des rijks verbruikt en weinig ervan bereikt Tokio. De hoofdstad en het geheele noordelijker gelegen Japan is van het buitenland afhankelijk. In de laatste 10 jaren is de invoer toegenomen en verbeterde vooral de vraag naar geraffineerde suiker:

Invoer in	1885	1890	1894
	Waarde in duizenden yen:		
Bruine suiker	2,139	2,974	4,552
Witte "	2,502	5,411	8,690

De bruine suiker werd voornamelijk betrokken uit Formosa; kleine hoeveelheden kwamen ook van de Philippijnen en van Java over Hongkong. Voor de levering van witte suiker heeft Hongkong steeds het monopolie gehad.

Deze tak van invoer is voor groote uitbreiding vatbaar. Terwijl in Engeland de bevolking omstreeks 75 lbs. suiker per hoofd gebruikt, bedraagt dit voor Japan nauwelijks 9 lbs. In het binnenland en bij de lagere standen schijnt het verbruik nog zeer gering te zijn. Maar de welstand der bevolking in en om de steden verbetert gestadig. Een uitbreiding van het spoorwegnet en de verbetering der verkeerswegen brengen de levensbehoeften en zelfs weelde jaarlijks meer binnen het bereik der bevolking in het binnenland. „Suiker“, zoo schreef de Britsche consul in zijn verslag van 1895, „neemt onder die artikelen reeds een eerste plaats in en men mag verwachten, dat bij de gegoede boeren in het diepste binnenland binnen enkele jaren een even sterke vraag naar geraffineerde suiker zal ontstaan als bij de kleine handwerkslieden in de steden reeds sedert eenige jaren opkwam en dat geen arbeider in stad of land buiten het bereik ervan zal zijn. Hoe groot ook de invoer uit Hongkong reeds is geworden, er was geen reden waarom die invoer niet nog zou vermeederen”

Doch dit goede vooruitzicht is volgens den consul nu verdwenen.

Japansche geldschietters hebben, aangemoedigd door het welslagen der katoenspinnerijen, die hoofdzakelijk met geïmporteerde grondstof werken, sinds een paar jaar hun aandacht gewijd aan het vraagstuk der suikerraffinage. Nu is plotseling door den oorlog met China, het eiland Formosa in het bezit van Japan gekomen, een eiland dat ruwe suiker, zegt men, in onbepaalde hoeveelheden kan leveren. Bij verdwijning van de tijdelijke geldschaarste, die door de oorlogsleeningen werd veroorzaakt, zullen de plannen tot oprichting van raffinaderijen weder worden opgevat. Men wil ze in of bij de belangrijkste suikerdistricten op Formosa zelf oprichten, waar het bedrijf waarschijnlijk met minder kosten kan worden uitgeoefend dan in Hong-Kong. Weldra zullen spoorwegen op het eiland zijn aangelegd en het vervoer naar Japan door middel van de goed gesubsidieerde Japan Mail Steamship Comp. zal niet zeer kostbaar zijn. Bovendien zal van deze suiker niet het zware invoerrecht geheven worden dat bij het nieuwe tarief van 1894 tusschen Japan en Groot-Britannië is vastgesteld. Onder deze omstandigheden acht de Britsche Consul het onmogelijk dat Hong-Kong op de Japansche markt zal kunnen blijven dingen, ja zelfs zal het op de Chineesche markten een krachtigen concurrent vinden.

Japansch papier is bekend als het best geschikt voor gravures en kunstdruk. Het is zeer sterk en daarom geschikt voor de vervaardiging van allerlei Japansche artikelen. Het papier wordt gemaakt uit den bast van verschillende planten vul. de mitsumata, de koze en de gampi die in sommige districten het voorwerp van eene belangrijke cultuur zijn, temeer omdat deze planten groeien op een barren grond die voor geen andere gewassen geschikt is. De beste papiersoorten zijn de weelderige nabootsingen van lederen behangsels, het vloeikopieerpapier en de zware geoliede papieren. Het zoogenaamde „Europeesche papier“ wordt gemaakt van katoen en oude nieuwsbladen. In 1892 werd voor 4,911,847 yen aan papier vervaardigd voor Japansch verbruik. De uitvoer bedroeg in 1894 55,302 yen, voornamelijk voor Amerika en Engeland.

De lederindustrie doet den invoer van lederen artikelen van

jaar tot jaar afnemen. Huiden en vellen krijgt Japan dicht uit de buurt nl. uit China en Korea en bij de goedkoope arbeidskrachten is dus de fabricage weinig kostbaar. De voornaamste belemmering van den invoer is echter de hebbelijkheid der Japanners om het liefst goedkoope dingen te koopen. Men staat verbaasd over de menigte naar Europeesch model vluchtig en slecht gemaakte goedkoope lederwaren, die in bazaars en winkels ten toon liggen.

Een zelfde gebrek bespeurde men vroeger bij heekkundige instrumenten en verschillende kleine werktuigen die soms naar het uiterlijk niets te wenschen lieten doch weldra onbruikbaar bleken. Zeker is, dat de Japanners een menigte instrumenten, die zij vroeger in Groot-Britannië en Duitschland bestelden, thans zelf vervaardigen. Want de fijne Japansche vingers zijn bijzonder voor dit en dergelijk peuterwerk geschikt. De fabricage van horloges en klokken bijv. heeft in Japan een groote toekomst. In 1894 verminderde de invoer van horloges met 24½ pCt. in hoeveelheid en 29½ pCt. in waarde, tot groot nadeel vooral voor de Zwitsers, die het belangrijkste aandeel in dezen invoer hadden. De Osaka Watch Comp. heeft een horlogefabriek te Osaka, waar nu ook werklieden worden afgericht op het maken van horlogedeelen, welke vroeger uit de V. S. werden betrokken. De Japanners maken ook klokken van 2 tot 8 yen, die veel aftrek vinden in China. Dit neemt niet weg dat Duitschland een sterken uitvoer van goedkoope wekkerklokken naar Japan heeft en in 3 jaar Amerika in dezen ver achter zich gelaten en de Engelschen geheel van de markt verdrongen heeft.

Ook een aantal machines, zooals de ijzeren werktuigen tot reiniging van katoen worden te Osaka gemaakt en naar China uitgevoerd. Veel werktuigen worden bij deelen ingevoerd die door de Japanners in elkaar worden gezet. De reden daarvoor is grootendeels ijdelheid; men wil ze als Japansch fabrikaat kunnen verkoopen. Hetzelfde doet zich voor bij regenschermen, waarvan tegenwoordig alleen de geraamten worden geïmporteerd. Deze kunnen de Japanners niet zelfden maken, maar zij kunnen ze wel met zijde of katoen overtrekken en dan als Japansch werk uitvoeren.

Het meest heeft de uitbreiding der Japansche nijverheid gebaat aan den invoer van ruwe metalen, ijzeren en stalen

platen, machinedeelen, enz. vooral uit Groot-Britannië en Duitschland. Als de Japanners tegenwoordig groote schepen bouwen, mag men niet vergeten, dat de ijzeren of stalen platen, de keteldeelen, ja geheele ketels en machines uit het buitenland zijn geïmporteerd.

Sterk is de invoer vermeerderd van locomotieven, wagens en ander spoorwegmaterieel. Wagens en zelfs één locomotief — die deugdelijk is gebleken — zijn reeds in Japan gebouwd maar nog jaren lang zal het land in dezen afhankelijk zijn van het buitenland.

Wat het verband tusschen de nijverheid en den uitvoer betreft, dient te worden gewezen op de belangrijke vermeerdering van 4,414,783 yen in de waarde der uitgevoerde fabrieksartikelen. Aan lucifers — een van de best geslaagde Westersche industrieën in Japan — werd een zelfde hoeveelheid uitgevoerd als in het voorafgaande jaar doch voor geringere waarde. Glaswaren en zeep bleven vrijwel hetzelfde, terwijl de uitvoer van strooien matten sterk toenam. Voor het eerst verschijnen katoenen garens op de lijst der Japansche uitvoerartikelen. Meer dan 4,500,000 lbs. werden — bijna geheel naar China — uitgevoerd. Is dit het begin van het einde voor den afzet der Britsch Indische garens in China? Andere artikelen van uitvoer zijn schermen, Portland cement, bier, Europeesch papier, hoeden en petten, schoenen en laarzen. Het merkwaardigst zijn de textiele stoffen, waarvan de uitvoer in de laatste jaren met sprongen is vooruitgegaan.

In 1894 is de uitvoer van zijden zakdoeken iets verminderd maar die van zijden en katoenen stukgoederen, katoenen vloerkleeden en vele zijden artikelen sterk vooruit gegaan. Indien de Japanners slechts zorgvuldig goede waar blijven leveren, is er geen reden waarom zij niet geduchte mededingers zouden worden voor de Europeesche zijdewevers en hun reeds grooten uitvoer verdubbelen of verdrievoudigen. Maar dat is juist iets waarop men zich volgens lieden die het volk kennen, niet kan verlaten. Weinig Japansche fabrikanten kunnen de verleiding weerstaan, de hen, die gouden eieren legt, te dooden en knoeierijen worden alleen voorkomen zoolang de buitenlandsche koopers scherp toezien.

Japan's beste afnemers zijn: de Noord-Amerikaansche Republiek, Groot Britannië, Frankrijk en China.

Om eenigszins over de toekomst der Japansche nijverheid te kunnen oordeelen, doet men het best met de ervaring der katoenspinners terade te gaan. Veel wat men omtrent de katoen-nijverheid kan opmerken, geldt ook voor andere takken van bedrijf.

De laatste helft van 1894 is voor de katoenspinnerijen, die tot dien tijd gestadig vooruit gingen, zeer ongunstig geweest. Alle betaalden een verminderd, enkele in 't geheel geen dividend. Doch dit is een voorbijgaand verschijnsel, dat geheel aan den oorlog met China wordt toegeschreven. Reeds in de eerste helft van 1895 kwam er zulk een ommekeer, dat men alom eene verbetering der dividenden tot 15 pCt. verwachtte.

De vraag of de katoenspinnerij in Japan op den duur kan bloeien, is vrij ingewikkeld. De voordeelen van den Japanschen spinner boven zijn Europeeschen en Indischen mededinger zijn:

1°. de langere werkuren (12) in de Japansche fabrieken die nacht en dag werken;

2°. de lage loonen 4 tot 8 stuivers per man per dag en 2 tot 5½ st. voor vrouwen; ¹⁾

3°. de nabijheid der markt daar het garen voor binnenlandsch verbruik bestemd is;

4°. (in vergelijking met den Europeeschen fabrikant alleen) de omstandigheid, dat een deel van de ruwe katoen, die de spinnerijen gebruiken, in het land zelf groeit.

Daarentegen verkeert de Japansche fabrikant in de volgende opzichten onder nadeeliger voorwaarden:

1°. hij betaalt doorgaans een hoogere prijs voor zijn steenkool;

2°. hij moet het grootste gedeelte der ruwe katoen die hij noodig heeft uit het buitenland betrekken, terwijl de spinner te Bombay ze uit de buurt verkrijgt. Ook is de Japansche katoen minder goed.

3°. kapitaal is schaarsch in Japan en de rente dientengevolge hoog. Het oprichten van maatschappijen van allerlei aard was in de laatste jaren een soort van woede geworden en de

¹⁾ Deze opgaven zijn van 1892.

oorlogsleeningen hebben de geldmarkt nog krapper gemaakt;

4°. de Japansche fabrieken zijn kleiner en het aantal werklieden is naar verhouding geringer;

5°. de Japansche werkman heeft nog op verre na niet die bekwaamheid en handigheid welke de Europeesche arbeiders, dank zij een opleiding gedurende vele geslachten kenmerkt.

Verder zijn de lage loonen en de lange werktijd geen onvermengd voordeel. Mindere werkkracht gaat er aan gepaard.

Ten slotte: de Japanuurs zijn nog niet geheel thuis in het opzetten en beheeren van maatschappijen. Het mislukken moet herhaaldelijk geweten worden, niet aan gebrek aan kapitaal maar juist aan te grootsche inrichting der fabrieken, in verhouding tot de behoeften van het land. Jong Japan moet nog veel leeren...

Maar leerzaam is het. Wij herinneren ons afbeeldingen van de verwoestingen, door de geweldige aardbeving van 1892 aangericht. IJzeren spoorbruggen, weinig kleiner dan die aan den Moerdijk, waren opgevouwen of uiteengerukt; groote steenen fabrieken lagen in puin. 't Was een wanhopig schouwspel! Zou de natuur alleen reeds de moderne nijverheid verbieden?

Het bijna overmoedige jonge volk laat zich echter niets verbieden. Bruggen en gebouwen worden weer opgericht volgens een nieuwe constructie, beter tegen aardbevingen bestand, en weldra wappert de rookpluim weder uit het leelijke gevaarte, — steenen voorspelling van nog grooter veranderingen.

V. W. CROMMELIN.